

5. HIRI INGURUETAN DAUDEN GOI-TENTSIOKO HARI ELEKTRIKOEN ARAZOA

Jendea bizi den hiriguneen inguruetan energia elektrikoa bideratu eta banatzeko sareak egotearen arazoa leku askotan ageri da, eta harien inguruetan bizi diren herritarren kezka eragiten du.

Herritar horiek gehien salatzen duten arazoa hauxe da: goi-tentsioko hariak sorrarazten duten kutsadura elektromagnetikoak ustez ondorio kaltegarriak izan ditzakeela euren osasunerako.

Eragin kaltegarri horiek arintzen saiatzen den gizarte-mugimendu garrantzitsua sortu da. Jendea bizi den aldeetan dauden hari elektrikoak lekuz aldatu edo lurperatu egin behar direla dio mugimendu horrek.

Arazo horren oihartzuna Arartekoarengana heldu da. Izan ere, Arartekoak gai horretan esku hartzeko zenbait eskaera jaso ditu. Aipatuko dugu, adibidez, Barakaldoko (Bizkaia) Gurutzeta auzoa zeharkatzen duen tentsio ertaineko hari elektrikoa. Zenbait eraikinen ondotik pasatzen da, metro gutxi batzutara, eta eusten dioten dorreetariko bat ikastegi batetik gertu dago.

Kutsadura elektromagnetikoaren gaia ez da berria, eta eremu magnetikoek gizakiengan duten eraginean eta osasunerako ustez izan ditzaketen ondorioetan datza. Legebiltzarrari egin genion aurreko txostenean ere aukera izan genuen antzeko arazo batek gizartean sortzen duen kezka aztertzeko, sakeleko telefonoetarako instalazioek sortzen dituzten eremu magnetikoak direla-eta.

Hain zuzen ere, pertsonen osasunaren gaineko eragina izan da gizarteko alarma-giroaren pizgarri nagusia. Gauzak horrela, askok eskatzen dute hariak ken daitezela, dela lurpean sartuz, dela jenderik bizi ez den beste alde batzuetara desbideratuz. Egia da informazio zientifiko eta teknikoak ez duela garbi frogatzen hari elektrikoek sortzen dituzten eremu elektromagnetikoen eraginpean egotea zenbait kantzer-patologiaren zuzeneko kausa denik. Hala ere, nazioz gaindiko eta nazioarteko hainbat erakundek esku hartu nahi izan dute badaezpada, eremu elektromagnetikoetatik jendea luzaroan egoten den lekuetaraino utzi behar diren distantzietan buruzko gomendioak emanez.

Osasun publikoa dela-eta gizartean garbi ageri den kezka beste arazo bat gehitu behar zaio, alegia, harien eusten dieten dorreak oztopo direla hirigintza antolatzeko, eta bazterrak desitxuratu egiten dituztela. Inguruabar horiek bultzaturik, udalak ahaleginak egiten dituzte hari elektrikoak lurperatu egingo direla ziurtatzeko, hirigintzarako lurrak garatzeko beharrezkoak diren urbanizazio-lanen barruan.

Gainera, sektore elektrikoari buruzko legerian energia elektrikorako bide-zortasunak eta mugak ezarri dira, energia banatzeko goi-tentsioko sareko hariak eraikin, ikastetxe, patio eta lorategien gainetik igaro ez daitezela. Hala ere, zortasun horiek gorabehera, udalak ez dute debekurik jartzen halako lurretan eraikinak egiteko, baldin eta goi-tentsioko sarearekiko distantziak mantentzen badira. Horren ondorioz, gure erkidegoko zenbait tokitan, herri eta hirien hedapenak bide eman du lehendik zeuden aireko harien ondoan eraikin berriak egiteko.

Eraikinak eta aireko hariak elkarren ondoan egoteak bizilagunen ezinegona sorrarazten du, eta herri botereek erantzun egokia eman behar diote ezinegon horri. Gauzak horrela, gomendio honetan herri erakundeek esku hartzeko markoa ezartzen saiatuko gara, eta espero dugu marko horrek politika egokia bermatuko duela, egoitza-

gunetan zehar airetik doazen goi-tentsioko hariak lurperatzera edo korridore elektrikoetara bideratzera joko duena, batik bat kalterik handiena jasateko arriskua duten lekuak babesteko, hala nola ospitaleak eta herri erabilerako beste alde batzuk. Eredu honetan eskumena duten administrazioek are ahalegin handiagoa egin behar dute gai honi buruzko ikerketak egiteko eta emaitzen gardentasuna eta zabalkundea sustatzeko.

Eredu elektromagnetikoak eta beraiek osasunean duten eragina. Zuhurtasun-printzipioa

Arazo hau dela-eta, elektrizitatea energi iturri gisa erabiltzen hasi zen garaian sortu zen kezka zientifikoa, baina azken berrogei urteetan arreta eta ardura areagotu egin dira. Laurogeiko hamarkadatik hona egin diren azterlan zientifiko ugariak agerian jarri dutenez, litekeena da, agian, behe-maiztasuneko kutsadura elektromagnetikoak lotura izatea zenbait gaixotasun sortzeko arriskuarekin, esate baterako, leuzemia, garuneko tumoreak eta beste minbizi-mota batzuk.

Eredu elektromagnetikoak lerro magnetiko eta elektriko ikusezinez osaturik daude eta edozein aparatu elektrikoren inguruan sortzen dira. Ereduok, goi-tentsioko harietan ez ezik, instalazio elektrikoetan eta telekomunikazioetako instalazioetan ere sortzen dira, eta bai etxean egunero erabiltzen ditugun tresna elektrikoetan ere: lehorgailu, irrati, telebista, ordenagailu eta abarrekoetan.

Ereduok bizidunengan izan ditzaketen ondorioak eragin-graduaren eta denboraren arabera dira. Hasierako ikerketen ondoren, azterlan epidemiologikoetan oinarritutako ekarpen zientifiko batzuetan onartu egin zen behe-maiztasuneko eredu magnetikoen eraginpean egoteak beharbada lotura izan zezakeela minbizien gehikuntzarekin, batez ere haurren leuzemiaren gehikuntzarekin. Geroago erkidego zientifikoak adierazi izan duenez, ostera, egin diren azterlan epidemiologiko eta biologikoetatik ezin da argi eta garbi ondorioztatu ereduak osasunerako kaltegarriak direnik. Datu esanguratsua da, nolana ere, zientzialariek euren txostenetan beti eskatzen dutela ikerketa gehiago egiteko, jendea eremuen barruan egotearen balizko arriskua behin betiko egiaztatu edo baztertu ahal izan dadin, eta batez ere eragina luzaroan jasaten den kasuetarako.

Eusko Legebiltzarrari urtero egiten diogun txostenean aurreko urtean esan genuen bezala, Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) nazioarteko ikerketa programa proposatu du, eredu elektriko eta magnetikoen barruan egoteak osasunean duen eragina argitu dadin. Programa horretan parte hartzen duten erakundeetarikoa bat International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection izeneko batzordea da (ICNIRP). Ildo horretan, OMEk, 1998ko maiatzeko txosten batean -“*Electromagnetic Fields and Public Health*”-, giza gorputzaren eta eredu elektromagnetikoen arteko interakzioaren balizko arriskua artean zientifikoki frogaezina zela adierazi zuen. Baina beste alde batetik, OMERi lotutako erakunde batek, minbiziari buruzko ikerketarako nazioarteko agentziak, behe-maiztasuneko eredu elektromagnetikoak minbiziaren garapenaren balizko eragileen artean sailkatu zituen. Gizartearen zalantza eta kezkarri erantzunez, OMEk, 2000ko martxoan, osasun arloko prebentziorako zenbait politika proposatu zituen. Politika horien oinarriak hauexek dira: zuhur jokatzea, arriskua badaezpada saihestea, eta jendea eremuen barruan ahalik denbora gutxien egon dadin lortzea.

Eremu elektromagnetikoak kaltegarriak ez direnik oraingoz frogatu gabe dagoela ikusita, Europako Batasunean marko bat ezarri da Erkidegoak arazo horretan esku har dezan. Europako Parlamentuak -1994ko maiatzaren 5ean- erradiazio ez-ionizatzaileen ondorio kaltegarriak baztertzeko borrokari buruzko ebazpena aurkeztu zuen, eta Batzordeari neurriak proposatzeko deia egin zion, langileek eta herritar guztiek erradiazio elektromagnetikoa zela-eta jasaten zuten eragina mugatze aldera. Ebazpen horrekin bat etorritik, Europako Batasuneko Kontseiluak 1999ko uztailaren 12ko Gomendia onetsi zuen (1999/519/CE). Bertan, jendearen osasuna eremu magnetikoetatik babesteko maila jakin bat ezar zezatela gomendatu zien Estatu kideei; besteak beste, oinarrizko mugak eta herritarren esposizioaren erreferentzia-mailak ezar zitzatela. Neurri horiez gainera, eremu elektromagnetikoen ondorioei buruzko informazioa jendeari emateko eskatu zien, eta informazio hori formatu egokian taxutzeko. Bestalde, Eskualdeen Batzordeak goi-tentsioko hari elektrikoek eraginari buruzko irizpena onetsi zuen (1999/C 293/03). Eremu elektromagnetikoei gehieneko balioak ezartzearen alde agertu zen txosten horretan, eta goi-tentsioko sareak, hirialdeetan zehar doazen tarteetan behintzat, lurpean instalatzeko agindu behar zuketela esan zien administrazio eskudunei.

Estatuko Administrazioan, berriz, Energi, Ingurumen eta Teknologi Ikerketetarako Zentroak ondorio hau ateratu du: informazio tekniko eta zientifiko adierazgarriek orain arte ezin frogatu izan dutela goi-tentsioko hari elektrikoek sortzen dituzten eremu elektromagnetikoen eraginpean egotea jendearen osasunerako arriskutsua denik.

Beraz, azterlan eta ikerketak ikusirik, oraindik ere zalantza da nagusi, eta egoera horren gainean egin behar dugu lehenbiziko gogoeta. Osasunari kalte egiten dioten eragileak behatu eta detektatzeko ardura duten nazioarteko erakundeek aditzera eman dute, modu erabakigarrian ez bada ere, eremu elektromagnetikoen ondorioak ez direla hasierako ikerketetan uste izan zen bezain kezkarriak. Dena dela, litekeena da epe luzean egiaztatu ahal izatea minbizien sorreran badutela eraginik, eta horregatik mugak jarri zaizkio gizakien esposizioari eta prebentziozko neurriak hartu dira alferrikako esposizioak ekiditeko.

Hortaz, herri botereek kontuz eta arretaz jardun behar dute, eta zuhurtasunaren printzipioaren alde apustu egin behar dute erabakiak hartzerakoan eta aurrekontu-baliabideak erabiltzeko orduan. Badira lehentasuneko arreta behar duten tokiak, babestu beharreko kolektiboen egonlekuak direlako. Toki horiek eremu magnetikoen eraginpean dauden etxebizitza-erakundeak, ikastegiak eta ospitaleak dira.

Ildo horretan, administrazio eskudunek neurriak hartu behar dituzte eremu elektromagnetikoen gizakien osasunean duten eraginari buruzko informazioa behar bezala zabaldu dadin, hots, herritarrei nahi adina informazio eman behar zaie, formatu ulergarrian eman ere. Aldi berean, esposizioak epe luzean izan ditzakeen ondorioei buruzko ikerketa sustatu behar da, eta kontuan hartu beharreko maiztasun guztiak izan behar dira aztergai.

Zuhurtasun-printzipioa dela eta, egoitzaldeak zeharkatzen dituzten goi-tentsioko hariak (bai energia bideratzeko hariak eta bai banatzekoak ere) programatu eta antolatzen modu egokiak definitu behar dira. Beste arau batzuen artean, aireko hariak -egoitzaldeen inguruetatik pasatzen diren kasuetan- hirialdeetatik kanpoko korridore elektrikoetara eramane daitezela xedatu behar litzateke, edo lurpean sar daitezela, baina kontrolpean, eremu elektromagnetikoen eraginetik jendea babesteko behar adinako isolamendu-gradua

bermatzeko moduan, zeren eta goi-tentsioko hariak lurperatzeak besterik gabe ez baitu bermatzen kutsadura elektromagnetikoa ezabatuko dela.

Energia elektrikoa bideratzeko sareak eta sektore elektrikoari buruzko legerian ezarritako jabari-mugak

Elektrizitatea gure gizarteak behar-beharrezkoa duen energi ondasuna da. Beste energi iturri batzuk ez bezala (gasa, petrolio, ikatza...) energi mota hau ezin da kopuru handietan biltegitatu. Horregatik, sorreraren eta kontsumoaren arteko orekari eutsi behar zaio etengabe. Energi mota hau, hortaz, era egokian eraman behar da ekoizten den lekutik kontsumitzen den lekura, elektrizitatea bideratu eta banatzeko harien sare konplexuaren bitartez. Enpresa elektrikoek, lur urbanizaezinetan zehar hedaturik dagoen energi sare nagusian, eskuarki aireko harien sistema hautatu dute elektrizitatea bideratu eta banatzeko. Hirialdeetan soilik lurperatu behar izan dituzte horrelako energi sareak, hirigintzako planek hartaturik.

Energia garraiatu eta banatzeko eredia aukeratzeko orduan erabili izan diren irizpide nagusiak hauek dira: sektore elektrikoari buruzko arauak betetzea, eta hornidura prezio egokian bermatu ahal izatea.

Horren ildotik, azaroaren 27ko 54/1997 Legeak, sektore elektrikoari buruzkoak, abiaburu nagusi gisa jaso du planifikazio elektriko egokia, hau da, energia elektrikoa ekoizti, garraiatu eta hartzaileri helarazteko bide egokien planifikazioa. Horretarako, sektorearen antolamenduak helburutzat izan behar ditu elektrizitate-hornidura bermatzea, kalitateko hornidura eskaintzea eta kontsumitzaileei ahalik kosturik txikiena ordainaraztea, eta ahaleginak egin behar ditu hori guztia bateragarria izan dadin ingurumenaren babesarekin.

Energia elektrikoa garraiatu eta banatzeko instalazioen eredu zehatzik ez da ageri sektore elektrikoari buruzko azaroaren 27ko 54/1997 Legean, ezta abenduaren 1eko 1955/2000 Errege Dekretuaren bidez onetsitako Araudian ere; instalazioak zerbitzu elektrikoaren eraginkortasun, segurtasun eta ekonomikotasun irizpideei jarraituz antolatu behar direla, besterik ez diote arau horiek.

Edozelan ere, instalazio elektrikoek industriaren segurtasun eta kalitateari buruzko arau teknikoak bete behar dituzte. Arau horiek -51.2. artikuluko a) eta f) idatz-zatietan ezarritakoaren arabera- honako helburuak dituzte, besteak beste: “*instalazioen eraginpean egon litezkeen pertsonak eta ondasunak babestea*” eta “*ingurumena eta kontsumitzaile eta erabiltzaileen eskubide eta interesak babestea*”.

Arautegi zehatz horiez gainera, oraindik indarrean dago 3.151/1968 Dekretuaren bidez onetsitako Goi-tentsioko Aireko Hariari buruzko Araudia, aurreko horiekin bat ez datozen alderdietan izan ezik. Bada, araudi horrek dioenez, 30 kV-etik gorako tentsioa duten hari elektrikoak ezin dira jarri hiri-lurzoru gisa kalifikatutako lurretan, eta zenbait kasutan baimena eman daiteke hiri-erreserbakoak diren lurretan horrelako hariak jartzeko, baldin eta lurrok garapen-planik ez badute. Goi-tentsioko hariak hiri-eraikuntzetatik gutxienez 5 metroko distantzia bertikal eta horizontalera egon behar dutela dio araudi horrek. Bestalde, preskripzio bereziak dakartza, hari elektrikoek baso, errepide edo aireportuen inguruak zeharkatzen dituzten kasuetarako.

Arau tekniko horiek diotenez, goi-tentsioko haria jartzeko aurkezten den proiektuan ageri den bezalakoa izan behar da hariaren taxuera, baina litekeena da proiektua

aldaraztea, beharrezkoa izanez gero, ingurumenaren gaineko eraginari buruzko azterketaren emaitzak ikusirik, halako azterketa egin beharra dagoen kasuetan, edo jendaurreko informazioaren tramitearen ondorioz, edo ukitutako beste administrazioek proiektuari buruz azaltzen duten iritziaren ondorioz.

Sektore elektrikoari buruzko legeriak kasu hauetan bakarrik jartzen dizkie mugak aireko harietara: aintzat hartzen duenean “*eraikin, patio, ikulu, ikastetxe, kirol-zelai, lorategi eta ortuak*” bezalako tokien gaineko legezko bide-zortasunak ezartzeko ahalbidea (54/1997 Legearen 57. artikulua); edo harietara itsaso-lehorreko jabari publikoko lekuak zeharkatzen dituztenean, hondartzetan edo babes bereziko guneetan (abenduaren 1eko 1.955/2000 Errege Dekretuaren 129. artikulua).

Dena dela, arauan badago jasorik plangintza elektrikoaren eta hiri-antolamendurako planen arteko koordinazioaren printzipioa. Arauak dioenez, horrelako azpiegituren planifikazio egokia lortuko bada, beharrezkoa da hura egokiro uztartzea lurraldea antolatzeke tresnekin, urbanizatzeko ez diren lurretan, edo udal plangintzarekin, hiri-lur sendotuetan eta etorkizuneko garapenerako diren hiri-erreserbako lurretan.

Hori guztia ikusirik, hona hemen ondorio nagusia: sektore elektrikoari buruzko legeriak ez du ezertxo ere aurreikusten eremu elektromagnetikoen pertsonen osasunean izan dezaketen eragin kaltegarria dela-eta gizartearen hedatzen ari den kezkarik erantzuteko. Sektore elektrikoari buruzko arauen garapenean, Herriaren Defendatzaileak 2000. urteko txostenean Gorte Nagusiei adierazi zien bezala, alferrik galdu da goi-tentsioko hariak jendea bizi den aldeetatik urruntzeko aukera, ez baita aurrearretazko araurik erantsi arazo horri buruz.

Nolanahi ere, Euskal Autonomia Erkidegoari dagokio elektrizitate alorrean legeak eta araudiak garatzea, jendea eta ingurumena behar bezala babesturik egon daitezkeen instalazio elektrikoek bete behar dituzten baldintzak zehazteko.

Abenduaren 3ko 282/2002 Dekretuan adierazten da zein prozedura erabili behar duen administrazioak autonomia erkidegoan instalazio elektrikoak jartzeko proiektuak baimentzerakoan.

Jarraian azpimarratuko dugun bezala, udalek baldintzak ezarri izan dizkiete hiri-lurrak eta lur urbanizagarriak zeharkatzen dituzten hari elektrikoak. Horregatik, interesgarria litzateke xedapenak onestea lur urbanizaezinak zeharkatzen dituzten goi-tentsioko harietara bete beharreko baldintzak ere arautzeko, eta goi-tentsioko harien eta eraikuntzen arteko gutxieneko distantziak finkatzea, eremu elektromagnetikoen balizko eragin kaltegarri guztiak baztertu ahal izateko, edota horrelako azpiegiturak paisaia desitxuratu ez dezaten lortzeko. Araugintza horretan kontuan hartu behar lirateke, halaber, lurpeko goi-tentsioko harietara bete behar dituzten baldintza teknikoak eta segurtasun baldintzak.

Hari elektrikoak eta hiri-garapena

Hiri-antolamendurako plan orokorretan, eta, egoki izanez gero, arau subsidiarioetan, zerbitzu nagusien hornidurarako sare publikoen taxuera eta ezaugarriak zehaztu behar dira. Sare horietan energia elektrikoa ere sartu behar da, alegia, etxeak, industriak eta lurretan koka daitezkeen beste jarduerak guztiak zerbitzu egokiaz hornitzeko behar den energia elektrikoa.

Hirigintza antolatzeke tresnetan, oro har, energia elektrikoa banatzeko sareak bete behar dituen baldintzak ezartzen dira, biderakuntza-haritik hasi eta kontsumitzaileek energia erabiltzen duten tokietaraino. Baldintza horiek aldatu egiten dira lur-motaren arabera; izan ere, batetik hiri-lur eta lur urbanizagarriak eta bestetik lur urbanizaezinak bereizi beharra dago. Instalazio elektrikoak hirigintzako planekin koordinatu behar direla dioen printzipioa Sektore Elektrikoari buruzko Legearen 5.1. artikuluan dago:

“Energia elektrikoa bideratu eta banatzeko instalazioak lur urbanizaezinetan kokatuz gero, edo horrelako lurak zeharkatuz gero, instalazio horien planifikazioa kontuan hartu beharko da lurraldea antolatzeke kasuan kasuko tresnan. Halaber, eta instalazio horiek hiri-lurretan edo lur urbanizagarrietan kokatzen badira, lurren kategoria edozein dela ere, planifikazio hori hirigintza antolatzeke kasuan kasuko tresnan kontuan hartu behar da, hots, balizko instalazioak zehaztu behar dira, lurak behar bezala kalifikatu behar dira, eta, bi kasuetan ere, instalazio berriak kokatzeko eta lehendik daudenak babesteko behar diren lur-erreserbak ezarri behar dira.”

Eskumen horiek erabiliz, udal plangintza gehienetan udalek ondokoa agindu dute: hiri-lurretan sare elektrikoa lurpean jar dadila, edo, lurak kategoria horretara igaro ahal izateko, lehendik dauden aireko hariak lurperatu egin daitezela. Udalek, beraz, horrelako instalazioak lurperatu beharra ezarri dute, hiri-lurretan eta are lur urbanizagarrietan ere, eta honakoak izan dira udalen jokabide horren oinarriak: sektore elektrikoari buruzko Legeak ezarritako bide-zortasunak direla-eta jabetzak dituen baldintzak, eta estetikarako eta hiri-elementuen antolamendurako parametroak (aipa dezagun, adibide gisa, Bilboko HAPOn 6.3.b artikulua).

Zer egin behar da, orduan, hariak lurperatu beharra sortu aurretik instalatuta zeuden aireko hariekin, eta, lur urbanizaezinetan egon arren, eraikinetatik edo hiria garatzeko erabili behar diren lurretatik gertu dauden hariekin?

Lehendik dauden aireko hariak dagokienez, hiri-lurretan zehar igarotzen diren aireko hariak lurperatu beharra hiri-antolamendurako plan orokorretan edo arau subsidiarioetan jasorik dago, edo egon behar luke behintzat. Antolamenduan ezarritako betebehari hori dela-eta, aireko instalazioak antolamenduz kanpoko araubideari loturik geratu behar lirateke. Antolamenduz kanpoko araubideari loturik dauden instalazioetan, Lurzoruari buruzko Legearen 1976ko Testu Bateginaren 60. artikulua arabera, ezin da instalazioa zabaltzeko edo sendotzeko obrarik egin, zenbait konponketa-obra izan ezik.

Lehendik dauden aireko hariak lurperatzea edo lekuz aldatzea, nolnahi ere, lurzatiaren jabeek, hariaren titularrak edo Udal Administrazioak berak proposatu dezaketen lana da. Kasu guztietan ere, aldaketa proposatzen duenari dagokio obren kostuak ordaintzea. Hona zer dioen 54/1997 Legearen 58. artikulua: *“Halaber, jabeak haria lekuz aldatzeko eskatu ahal izango du, oztopo teknikorik ez badago, eta beraren kontura izango dira lekualdaketaren gastuak. Administrazioak onetsitako proiektu edo planen ondorioz haria lekuz aldatzen bada, berak ordaindu beharko du aldaketaren kostua.”*

Inguruabar horrek izugarri zailtzen du hiri-lurretan dauden aireko banaketa-hari elektrikoaren sareak kentzeko egin behar diren hirigintza-jarduketek kudeaketa.

Zailtasun horiek kontuan harturik, beste autonomia erkidego batzuetan erraztu egin nahi izan dira hirigintzako jarduketak horiek, udalek berek eskaturik. Hain zuzen

ere, horrelako jarduketak finantzatzeko dekretuak onetsi izan dira –Madrilgo Autonomia Erkidegoko Gobernuak, adibidez, horrela egin du-, edo, beste kasu batzuetan, alderdi interesatuen arteko hitzarmenak sustatu izan dira, finantzaketaren arazoa ukituriko alderdi guztien artean konpon dadin.

Hirigintzako garapen berrietan urbanizagarri bihurtu diren lurretan lehendik dauden aireko harietako dagokionez, elektrizitatea banatzeko sistema orokor horiek lurperatzen jartzen da, eta obren kostua urbanizazio-kostu orokorrean erantzen zaie.

Bigarrenik, energia elektrikoa bideratu eta banatzeko sareek lur urbanizaezinak zeharkatzen dituztenean irtenbidea zein izan ote litekeen argitu behar dugu.

Sektore elektrikoari buruzko Legearen arabera, lurraldea antolatzen tresnen bidez arautu egin daitezke energia elektrikoa bideratu eta banatzeko sareen baldintzak, hariok lur urbanizaezinak zeharkatzen dituzten kasuetan. Bestalde, EAEko ingurumenari buruzko legerian (Euskal Herriko Ingurumenaren Babesari buruzko otsailaren 27ko 3/1998 Lege Orokorra) ezarrita dagoenez, ingurumenaren gaineko eraginari buruzko azterketa egin behar da energia elektrikoa bideratzeko lehen kategoriako hariak, hau da, 100 kV-ekoak edo hortik gorakoak, ezartzeko proiektu guztietan.

Euskal Autonomia Erkidegoan ez dago inongo zehaztapenik goi-tentsioko aireko harietako buruz, ez lurraldea antolatzen gidalerroetan ezta garapenerako lurralde- eta sektore-planetan ere.

Dena dela, sektore elektrikoaren lurralde-antolamendua egokiro garatuz gero, gomendio honetan aipatu ditugun etorkizuneko arazoak konponduko lirateke; batez ere, jendea bizi den aldean inguruetan dauden aireko hariak lurperatu beharri dagokionez.

Halaber, beste arazo kezkarri batzuk, esate baterako paisaiaren itxuragabetzea edo hegaztiak haria jota hiltzeko arriskua, jarduketa-eremu horretan arautzeko aukera gongo litzateke.

Gomendioak

- Eremu elektromagnetikoen gizakien osasunean epe luzean izan dezaketen eraginari buruzko zalantzak orain arte ezin izan dira argitu ikerketa zientifikoen bitartez. Zalantza horiek hari elektrikoaren inguruetan bizi diren herritarren kezka eragiten dute.
Gai honekin zerikusia duten administrazioek, eta batik bat osasunaren eta sektore elektrikoaren gaineko eskumenak dituztenek, informazioa eman behar lukete, eremu elektromagnetikoen osasunean duten eraginari buruzko ikerketa zientifikoen nondik norakoak jendeari jakinarazteko.
- Euskal Autonomia Erkidegoak, bere Autonomia Estatutuan eman zaizkion eskumenak erabiliz eta Sektore Elektrikoari buruzko Legeak ezarritako esparruan, goi-tentsioko instalazio elektrikoak arautu egin behar litzuke eta herritarrak egokiro babestu behar litzuke eremu elektromagnetikoen osasunean duten eraginetik; bestalde, arauak ezarri behar litzuke paisaiaren, ingurumenaren eta hegaztien gaineko eraginak murrizteko.
- Udalerrietako hirigintza-planetan, urbanizazio obrei buruzko atalean hain zuzen, goi-tentsioko aireko hariak lurperatu beharra jaso behar litzateke –bai hari berriak

eta bai lehendik daudenak ere- hariok hiri-lurretan edo lur urbanizagarrietan zehar igarotzen diren kasuetan.

- Beharrezkoa da sektore elektrikoaren lurralde-antolamendu egokia, lurperatze hautakorraren politika proposatuko duena hiri-lurretan, lur urbanizagarrietan eta egoitzaldean inguruetako lur urbanizaezinetan, segurtasun- edo premia-irizpideei jaramon eginez, bereziki zaurgarriak diren zenbait aldetan. Halaber, korridore elektriko deituen baldintzak zehazteko balioko luke, Autonomia Erkidegoko lur urbanizaezinetan energia elektrikoa bideratu eta banatzeko sareak korridore horietatik zehar joan daitezen.
- Goi-tentsioko harien antolamendu eta arauketa egokiak gauzatzearekin batera, eztabaida egin behar litzateke, esku hartzen duten eta onura jasotzen duten eragile guztien artean (hariaren titularrak, lurren jabe onuradunak...) horrelako jarduketak nola finantzatu behar diren zehazteko.
- Esparru horretan, komenigarria litzateke etapakako plana zehaztea, lehendik dauden aireko hariak lurperatu egin daitezen, baldin eta betebeharrak horri egokitzen ez bazaizkio, kontuan izanik hari bakoitzak izan dezakeen eragina. Geroago, botere publikoek aurrekontu-ahalegina egin beharko dute laguntza-programa ezartzeko udal administrazioentzat edo hariak lurpera daitezen nahiz korridore elektrikoetara desbidera daitezen sustatzen dituztenentzat.